

ÍNDICE ALFABÉTICO DE AUTORES

	<u>Págs.</u>
BAIGES JARDÍ (Ignasi J.)	
—Els manuscrits de la Catedral de Tortosa en un inventari de 1420.....	3-20
BARCELÓ CRESPI (Maria)	
—Conflicto entre los jurados y el obispo y cabildo de Mallor- ca.....	21-33
BARRIO BARRIO (Juan Antonio)	
—Introducción al cine histórico: El Colosal.....	35-57
BASAÑEZ VILLALUENGA (María Blanca)	
—Las transmisiones patrimoniales entre los mudéjares aragoneses en época de Jaime II.....	59-78
BECERIRO PITA (Isabel)	
—La importancia de la cultura en las relaciones peninsulares (siglo XV).....	79-104
BENITO I MONCLÚS (Pere)	
—Clergues “feudataris”. La disagregació del patrimoni de la Seu de Barcelona i els orígens del sistema beneficial (1091- 1157).....	105-119
BERTRAN I ROIGÉ (Prim)	
—Notes sobre els subsidis de l’Església catalana per a la guerra de Sardenya (1354).....	121-139

BLASCO (Asunción)	
—Corredores de comercio judíos en Zaragoza (1300-1425)...	141-173
CABEZUELO PLIEGO (José Vicente)	
—Las Ordenanzas de la Gobernación en Cataluña (1399).....	175-196
CADEDDU (Maria Eugenia)	
—Neri Moxeriffo, console dei catalani a Castel di Castro nell'anno 1320.....	197-206
CLARAMUNT (Salvador)	
—Un grave conflicto en las Universidades del siglo XIII: los frailes en los "Studia".....	207-218
CUADRADA (Coral)	
—Les dones en el treball urbà (segles XIV-XV).....	219-234
ESPAÑOL I BERTRAN (Francesca)	
—El pintor Pere Serra i Pedralbes: noves obres.....	235-249
FALCÓN PÉREZ (María Isabel)	
—Los plateros zaragozanos en el siglo XV.....	251-268
FARÍAS ZURITA (Víctor)	
—Compraventa de tierras, circulación monetaria y sociedad campesina en los siglos X y XI. El ejemplo de Goltred de Reixac.....	269-299
FERRER I MALLOL (Maria Teresa)	
—Presentación.....	V-VI
—Discòrdies entre la petita noblesa urbana i els homes de vila a les terres meridionals valencianes en el primer terç del segle XIV.....	301-313
GALLINARI (Luciano)	
—Amerigo di Narbona, ultimo sovrano di Arborea?.....	315-333

GIMENO BLAY (Francisco M.)

- Remarques diplomatiques al voltant del document de creació de la Biblioteca Reial de Poblet (Poblet, 20 d'agost de 1380)..... 335-349

GÓMEZ ROJO (María E.)

- Teorías medievales sobre el “ius ad rem” 351-363

**GONZÁLEZ JIMÉNEZ (Manuel);
MONTES ROMERO-CAMACHO (Isabel)**

- Financieros judíos en la primera época de la repoblación del reino de Sevilla: la crisis del realengo en el concejo de Niebla(1262-1368)..... 365-407

HERNANDO (Josep)

- El libro, instrumento de cultura y objeto económico. Pere sa Sala, escribano real (siglo XV)..... 409-427

HINOJOSA MONTALVO (José)

- Intereses valencianos a través de las relaciones epistolares con Alicante durante el Trescientos: un intento de sistematización..... 429-445

JASPERT (Nikolas)

- Un vestigio desconocido de Tierra Santa: La “Vera Creu d’Anglesola” 447-475

JOSÉ I PITARCH (Antoni)

- La documentació del retaule de Santa Maria de Salas..... 477-500

LADERO QUESADA (Miguel Ángel)

- El emperador Trajano como modelo de príncipes en la Edad Media (El príncipe en “Policraticus” 501-525

LÓPEZ PÉREZ (María Dolores)

- Sobre la guerra y la paz: el acuerdo entre Tremecén y la Corona de Aragón (1362)..... 527-545

MANERO SOROLLA (María Pilar)

- El retrato femenino en la poesía medieval castellana.
Cánones retóricos y rasgos poéticos..... 547-559

MARTÍN (José Luis)

- El Tumbo Menor de León. Las donaciones: motivación y
modalidades..... 561-584

MARTÍNEZ FERRÀ (Gabriel)

- Una nova versió catalana del “Liber de conservanda
sanitate” de Johannes de Toleto..... 585-599

MATAS I BLANXART (Maria Teresa)

- El bàcul de Sant Pere d'Àger: la pèrdua d'un “unicum”.... 601-616

MELONI (Maria Giuseppina)

- La Sardegna medioevale nella Cronaca di Giovanni della
Grossa (sec. XV)..... 617-640

**MENÉNZ PIDAL DE NAVASCUÉS (Faustino);
PARDO DE GUEVARA Y VALDÉS (Eduardo)**

- A propósito de un nuevo sello medieval gallego. El obispo
Don Gonzalo, de Mondoñedo, y los orígenes de la Casa de
Altamira..... 803-834

MEYERSON (Mark D.)

- Bishop Ramon Despont and the Jews of the Kingdom of
Valencia..... 641-653

MOLINA I CASTELLÀ (Anna)

- “Un dels suiptils maestres de la sua art qui sien en nostra
senyoria”: Consolí Blanch d'Estrasburg, un argenter alemany
a la Corona d'Aragó (1372-1401)..... 655-687

ÍNDICE ALFABÉTICO DE AUTORES

1207

**MONTES ROMERO-CAMACHO (Isabel);
GONZÁLEZ JIMÉNEZ (Manuel)**

—Financieros judíos en la primera época de la repoblación del reino de Sevilla: La crisis del realengo en el concejo de Niebla(1262-1368).....	365-407
MORELLÓ I BAGET (Jordi)	
—“De contributionibus fiscalibus”: els conflictes entre el municipi de Valls i la comunitat de preveres durant el segle XIV.....	689-729
OCAÑA I SUBIRANA (Maria); OLLICH I CASTANYER (Imma);	
—El treball artesanal i el treball de la pell a Vic, a l’Edat Mitjana. Una arqueta baix-medieval conservada al Museu de l’Art de la Pell, de Vic.....	731-746
ORTI GOST (Pere)	
—Una primera aproximació als fogatges catalans de la dècada de 1360.....	747-773
PALOU I MIQUEL (Hug)	
—La regulació de la navegació comercial per mar en temps de guerra. L’Ordinació de Pere III de 1356.....	775-801
PARDO DE GUEVARA Y VALDÉS (Eduardo); MENÉNDEZ PIDAL DE NAVASCUÉS (Faustino)	
—A propósito de un nuevo sello medieval gallego. El obispo Don Gonzalo, de Mondoñedo, y los orígenes de la Casa de Altamira.....	803-834
PELÁEZ (Manuel J.)	
—Notas sobre el Derecho Canónico y las fuentes eclesiásticas en el pensamiento de Francesc Eiximenis.....	835-842

QUINTANILLA RASO (Mª Concepción)

- El orden señorial y su representación simbólica: ritualidad y ceremonia en Castilla a fines de la Edad Media..... 843-873

[REDACCIÓN]

- Adhesiones al «In Memoriam» de la Dra. Regina Sáinz de la Maza..... XIII-XVI

RIU (Manuel)

- Església i poder comtal al territori d'Urgel. Guifré el Pilós i la reorganització de la Vall de Lord..... 875-898

SÁEZ (Carlos)

- Documentos para ver, documentos para leer..... 899-915

SALICRÚ I LLUCH

- Terços, predicació i recaptació de la croada durant el regnat de Ferran d'Antequera..... 917-926

SALRACH (Josep M.)

- Disputes i compromisos entre l'església de Girona i la noblesa: Notes d'unies difícils relacions. Segles XI i XII..... 927-957

SANS I TRAVÉ (Josep Maria)

- Precedents, fundació i primers anys del monestir de Vallbona(1154-1185)..... 959-1003

SERRA CLOTA (Assumpta)

- Reaccions senyoriais a la crisi agrària a Catalunya, a la Baixa Edat Mitjana: els remences..... 1005-1042

SESMA MUÑOZ (J. Ángel)

- La fractura en la sociedad política catalana en vísperas del Compromiso de Caspe..... 1043-1066

ÍNDICE ALFABÉTICO DE AUTORES

1209

SIMBULA (Pinuccia F.)	
—Il bosco in Sardegna nel Medioevo.....	1067-1080
TORRA PÉREZ (Alberto)	
—La bula “Tuae diletissime” de Urbano II (J-L †5562).....	1081-1100
URBAN (Maria Bonaria)	
—Alcune note sull’edilizia civile a Castel di Cagliari fra Trecento e Quattrocento.....	1101-1117
VARELA (María Elisa)	
—Navegar y rezar. Devoción y piedad de las gentes de mar barcelonesas (siglos XIV y XV).....	1119-1132
VERDÉS I PIJUAN (Pere)	
—Les finances del “Clavari”. Abast, límits i funcionament (Cervera, 1442).....	1133-1164
VINYOLES I VIDAL (Teresa)	
—L’utilitatge de la llar als darrers segles medievals.....	1165-1184
ZAMBRANA MORAL (Patricia)	
—Algunas soluciones para la insolvencia del deudor en el Derecho Medieval francés.....	1185-1200

ÍNDICE DE ILUSTRACIONES

Págs.

FRANCESCA ESPAÑOL I BERTRAN, *El pintor Pere Serra i Pedralbes: noves obres.*

- Fig. 1 a) b) c) d). Predel·la originària del monestir de Pedralbes, de la qual s'ignora la seva localització actual. Dibuixos de Macari Golferichs (ca. 1890-1911). La col·locació dels episodis hagiogràfics és absolutament arbitrària..... 242-243
- Fig. 2. Macari Golferichs. Detall d'una de les escenes del bancal originari de Pedralbes. Martiri d'un Sant Bisbe..... 244
- Fig. 3. Pau Milà i Fontanals. Aquarel·la inacabada. Martiri d'un Sant Bisbe de la predel·la de Pedralbes. Barcelona, Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Dibuixos de Pau Milà i Fontanals..... 245
- Fig. 4. Pau Milà i Fontanals. Aquarel·la inacabada. Martiri d'un Sant Bisbe. Detall..... 246
- Fig. 5. Josep Puiggarí. Dos episodis del bancal de Pedralbes: Martiri de Santa Caterina i descoberta de la Vera Creu... 247

MARÍA ISABEL FALCÓN PÉREZ, *Los plateros zaragozanos en el siglo XV.*

- Punzones de plata de Zaragoza: 1. Segunda mitad del siglo XIV.- 2. Hacia 1431-1470.- 3. Hacia 1470-1500.- 4. Primera mitad del siglo XVI, hasta 1541.- 5. De 1541 a 1560.- 6. De 1560 a 1686..... 254

VÍCTOR FARÍAS ZURITA, *Compraventa de tierras, circulación monetaria y sociedad campesina en los siglos X y XI. El ejemplo de Goltred de Reixac.*

—1. Las compras de Goltred: los medios de pago.....	275
—2. Las compras de Goltred: el valor de las compras.....	276
—3. Las compras de Goltred: la proporción del valor pagado en oro.....	277

NIKOLAS JASPERT, *Un vestigio desconocido de Tierra Santa: La Vera Creu d'Anglesola.*

—Fig. 1. Anglesola, Iglesia parroquial: La Vera Creu d'Anglesola, verso, estado actual (fotografía: autor/Mn. Prat).....	467
—Fig. 2. Anglesola, Iglesia parroquial: La Vera Creu d'Anglesola, anverso, estado actual (fotografía: autor/Mn. Prat).....	468
—Fig. 3. Anglesola, Iglesia parroquial: La Vera Creu d'Anglesola, anverso, 1921 (fotografía: Institut Amatller, Barcelona).	469
—Fig. 4. Agrigento, Museo Nazionale: altar portátil, verso (fotografía: Gabinetto nazionale di fotografia, Roma, N 1119).	470
—Fig. 5. Santiago de Compostela, Museo de la Catedral: Cruz de Carboeiro, anverso.....	471
—Fig. 6. Santiago de Compostela, Museo de la Catedral: Cruz de Carboeiro, verso.....	472
—Fig. 7. Paris, Musée du Louvre, Département des Objets d'Art, n° OA 3665; estauroteca, anverso (fotografía: Musée du Louvre).....	473
—Fig. 8. Paris, Musée du Louvre, Département des Objets d'Art, n° OA 3665: estauroteca, verso (fotografía: Musée du Louvre).....	474

MARIA TERESA MATAS I BLANXART, *El bàcul de Sant Pere d'Àger: la pèrdua d'un "unicum"*.

- Bàcul de Sant Pere d'Àger, actualment desaparegut. Clixé procedent de l'Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya..... 615

IMMA OLLICH I CASTANYER; MARIA OCAÑA I SUBIRANA, *El treball artesanal i el comerç de la pell a Vic, a l'Edat Mitjana. Una arqueta baix-medieval conservada al Museu de l'Art de la Pell, de Vic.*

- 1. Arqueta de pell treballada (Museu de l'Art de la Pell, de Vic) (fotografia: I. Ollich)..... 743
 —2. Detall de la mateixa arqueta, amb escenes gravades a la pell i els apliques metà·llics ornamentals (fotografia: I. Ollich)... 744

FAUSTINO MENÉNDEZ PIDAL DE NAVASCUÉS; EDUARDO PARDO DE GUEVARA Y VALDÉS, *A propósito de un nuevo sello medieval gallego. El obispo Don Gonzalo, de Mondoñedo, y los orígenes de la Casa de Altamira.*

- Dibujo del sello, por Xosé Antón García G. Ledo..... 806

CARLOS SÁEZ, *Documentos para ver, documentos para leer.*

- Lámina 1..... 911
 —Lámina 2..... 912
 —Lámina 3..... 913
 —Lámina 4..... 914
 —Lámina 5..... 915

PERE VERDÉS I PIJUAN, *Les finances del "Clavari". Abast, límits i funcionament (Cervera, 1442).*

- Gràfic: Total rebudes "clavaria"..... 1145

—Gràfic: Total dates “clavaria”	1146
—Gràfic: Total rebudes.....	1149
—Gràfic: Total dates.....	1149
—Gràfic: Evolució d'ingressos i despeses.....	1154
—Gràfic: Evolució d'ingressos i despeses.....	1156
—Gràfic: Evolució d'ingressos i despeses.....	1158
—Gràfic: Evolució d'ingressos i despeses.....	1159

TERESA VINYOLES I VIDAL, *L'utilitatge de la llar als darrers segles medievals.*

—1. L'utilitatge de la llar.....	1171
—2. Les feines de la llar.....	1172

ÍNDICE DE MATERIAS

	<u>Págs.</u>
Presentación.....	V
Relación de colaboradores.....	VII
Adhesiones al «In Memoriam» de la Dra. Regina Sáinz de la Maza.....	XIII
ESTUDIOS DEDICADOS A LA MEMORIA DE LA DRA. REGINA SÁINZ DE LA MAZA (2)	
Ignasi J. BAIGES JARDÍ, <i>Els manuscrits de la Catedral de Tortosa en un inventari de 1420</i>	3
Maria BARCELÓ CRESPI, <i>Conflict entre los jurados y el obispo y cabildo de Mallorca (1478)</i>	21
Juan Antonio BARRIO BARRIO, <i>Introducción al cine histórico: El Colosal</i>	35
Maria Blanca BASAÑEZ VILLALUENGA, <i>Las transmisiones patrimoniales entre los mudéjares aragoneses en época de Jaime II</i>	59
Isabel BECEIRO PITA, <i>La importancia de la cultura en las relaciones peninsulares (siglo XV)</i>	79
Pere BENITO I MONCLÚS, <i>Clergues “feudataris”. La disgregació del patrimoni de la Seu de Barcelona i els orígens del sistema benficiat (1091-1157)</i>	105
Prim BERTRAN I ROIGÉ, <i>Notes sobre els subsidis de l'Església catalana per a la guerra de Sardenya (1354)</i>	121

Asunción BLASCO, <i>Corredores de comercio judíos en Zaragoza (1300-1425)</i>	141
José Vicente CABEZUELO PLIEGO, <i>Las Ordenanzas de la Gobernación en Cataluña (1399)</i>	175
Maria Eugenia CADEDDU, <i>Neri Moxeriffo, console dei catalani a Castel di Castro nell'anno 1320</i>	197
Salvador CLARAMUNT, <i>Un grave conflicto en las Universidades del siglo XIII: los frailes en los "Studia"</i>	207
Coral CUADRADA, <i>Les dones en el treball urbà (segles XIV-XV)</i>	219
Francesca ESPAÑOL i BERTRAN, <i>El pintor Pere Serra i Pedralbes: noves obres</i>	235
María Isabel FALCÓN PÉREZ, <i>Los plateros zaragozanos en el siglo XV</i>	251
Víctor FARÍAS ZURITA, <i>Compraventa de tierras, circulación monetaria y sociedad campesina en los siglos X y XI. El ejemplo de Goltred de Reixac</i>	269
Maria Teresa FERRER i MALLOL, <i>Discòrdies entre la petita noblesa urbana i els homes de vila a les terres meridionals valencianes en el primer terç del segle XIV</i>	301
Luciano GALLINARI, <i>Amerigo di Narbona, ultimo sovrano di Arborea?</i>	315
Francisco M. GIMENO BLAY, <i>Remarques diplomàtiques al voltant del document de creació de la Biblioteca Reial de Poblet (Poblet, 20 d'agost de 1380)</i>	335
María E. GÓMEZ ROJO, <i>Teorías medievales sobre el "ius ad rem"</i>	351
Manuel GONZÁLEZ JIMÉNEZ; Isabel MONTES ROMERO-CAMACHO, <i>Financieros judíos en la primera época de la repoblación del reino de Sevilla: La crisis del realengo en el concejo de Niebla (1262-1368)</i>	365

Josep HERNANDO, <i>El libro, instrumento de cultura y objeto económico. Pere sa Sala, escribano real (siglo XV)</i>	409
José HINOJOSA MONTALVO, <i>Intereses valencianos a través de las relaciones epistolares con Alicante durante el trescientos: Un intento de sistematización</i>	429
Nikolas JASPERT, <i>Un vestigio desconocido de Tierra Santa: La Vera Creu d'Anglesola</i>	447
Antoni JOSÉ I PITARCH, <i>La documentació del retaule de Santa Maria de Salas</i>	477
Miguel Ángel LADERO QUESADA, <i>El emperador Trajano como modelo de príncipes en la Edad Media (El príncipe en "Policratius")</i>	501
María Dolores LÓPEZ PÉREZ, <i>Sobre la guerra y la paz: el acuerdo entre Tremecén y la Corona de Aragón (1362)</i>	527
María Pilar MANERO SOROLLA, <i>El retrato femenino en la poesía medieval castellana. Cánones retóricos y rasgos poéticos</i>	547
José-Luis MARTÍN, <i>El Tumbo Menor de León. La donaciones: motivación y modalidades</i>	561
Gabriel MARTÍNEZ FERRÀ, <i>Una nova versió catalana del "Liber de conservanda sanitate" de Johannes de Tolet</i>	585
Maria Teresa MATAS I BLANXART, <i>El bàcul de Sant Pere d'Àger: la pèrdua d'un "unicum"</i>	601
Maria Giuseppina MELONI, <i>La Sardegna medioevale nella Cronaca di Giovanni della Grossa (sec. XV)</i>	617
Faustino MENÉNZ PIDAL DE NAVASCUÉS; Eduardo PARDO DE GUEVARA Y VALDÉS, <i>A propósito de un nuevo sello medieval gallego. El obispo Don Gonzalo, de Mondoñedo, y los orígenes de la Casa de Altamira</i>	803
Mark D. MEYERSON, <i>Bishop Ramon Despont and the Jews of the Kingdom of Valencia</i>	641

Anna MOLINA I CASTELLÀ, “ <i>Un dels suptils maestres de la sua art qui sien en nostra senyoria</i> ”: <i>Consolí Blanch d'Estrasburg, un argenter alemany a la Corona d'Aragó (1372-1401)</i>	655
Isabel MONTES ROMERO-CAMACHO; Manuel GONZÁLEZ JIMÉNEZ, <i>Financieros judíos en la primera época de la repoblación del reino de Sevilla: la crisis del realengo en el concejo de Niebla (1262-1368)</i>	365
Jordi MORELLÓ I BAGET, “ <i>De contributionibus fiscalibus</i> ”: els conflictes entre el municipi de Valls i la comunitat de preveres durant el segle XIV.....	689
Maria OCAÑA I SUBIRANA. Véase: Imma OLLICH I CASTANYER; Maria OCAÑA I SUBIRANA.....	731
Imma OLLICH I CASTANYER; Maria OCAÑA I SUBIRANA, <i>El treball artesanal i el treball de la pell a Vic, a l'Edat Mitjana. Una arqueta baix-medieval conservada al Museu de l'Art de la Pell, de Vic</i>	731
Pere ORTÍ GOST, <i>Una primera aproximació als fogatges catalans de la dècada de 1360</i>	747
Hug PALOU I MIQUEL, <i>La regulació de la navegació comercial per mar en temps de guerra. L'Ordinació de Pere III de 1356</i>	775
Eduardo PARDO DE GUEVARA Y VALDÉS; Faustino MENÉNDEZ PIDAL DE NAVASCUÉS, <i>A propósito de un nuevo sello medieval gallego. El obispo Don Gonzalo, de Mondoñedo, y los orígenes de la Casa de Altamira</i>	803
Manuel J. PELÁEZ, <i>Notas sobre el Derecho Canónico y las fuentes eclesiásticas en el pensamiento de Francesc Eiximenis</i>	835
M ^a Concepción QUINTANILLA RASO, <i>El orden señorial y su representación simbólica: ritualidad y ceremonia en Castilla a fines de la Edad Media</i>	843
Manuel RIU, <i>Església i poder comtal al territori d'Urgell. Guifré el Pilós i la reorganització de la Vall de Lord</i>	875
Carlos SÁEZ, <i>Documentos para ver, documentos para leer</i>	899

ÍNDICE DE MATERIAS

1219

Roser SALICRÚ I LLUCH, <i>Terços, predicació i recaptació de la croada durant el regnat de Ferran d'Antequera</i>	917
Josep M. SALRACH, <i>Disputes i compromisos entre l'església de Girona i la noblesa: Notes d'unes difícils relacions. Segles XI i XII</i>	927
Josep Maria SANS I TRAVÉ, <i>Precedents, fundació i primers anys del monestir de Vallbona (1154-1185)</i>	959
Assumpta SERRA CLOTA, <i>Reaccions senyorials a la crisi agrària a Catalunya, a la Baixa Edat Mitjana: els remences</i>	1005
J. Ángel SESMA MUÑOZ, <i>La fractura en la sociedad política catalana en vísperas del Compromiso de Caspe</i>	1043
Pinuccia F. SIMBULA, <i>Il bosco in Sardegna nel Medioevo</i>	1067
Alberto TORRA PÉREZ, <i>La bula "Tuae dilectissime" de Urbano II (J-L †5562)</i>	1081
Maria Bonaria URBAN, <i>Alcune note sull'edilizia civile a Castel di Cagliari fra Trecento e Quattrocento</i>	1101
María Elisa VARELA, <i>Navegar y rezar. Devoción y piedad de las gentes de mar barcelonesas (siglos XIV y XV)</i>	1119
Pere VERDÉS I PIJUAN, <i>Les finances del "Clavari". Abast, límits i funcionament (Cervera, 1442)</i>	1133
Teresa VINYOLES I VIDAL, <i>L'utilitatge de la llar als darrers segles medievals</i>	1165
Patricia ZAMBRANA MORAL, <i>Algunas soluciones para la insolvencia del deudor en el Derecho Medieval francés</i>	1185

ÍNDICES

Índice alfabético de autores.....	1203
Índice de ilustraciones.....	1211
Índice de materias.....	1215